

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1. Жаағдай кескін
2. Шортан бас
3. Мертамертайдың асқараны
4. Шадақ бас
5. кірп'утә
6. тух үзпх
7. марк' реуст

8. ~~fuf~~ кір fuf кір

Мен fufx тіліндегі сөздердің аудармаларын алып,
оныңдан жаңа сөздер құрадым. fufx тілінде сөйлем
келесе ~~сөз~~ тіркестері бір сөз деп жазылады. Бірақ ерек-
ше дағды арқылы жазылады.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҒЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

a) IIII-21, III-7, I-15, II-11, III-3, IIII-18,

Мен бошай таңдағаныма^н себебі әр таңдағаныма
маңы әртүрлі. Олардың әртүрлі таңдау қорында маңыне
әсер етеді. Яғни I-осот белгі аударыптан рим цифрыне
ұқсайды. Сондықтан мен аяқот I-10 таңдады.

b) II-2, IIIIIIII-24, IIII-16

c) 6-11, 25-IIIIIIII-2, I-10

d) IIII-13, IIIIIII-22, I-2

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) тоқшоқтың дәст маңтанғандығы.
- 2) Бейтер 260М мағуы йкыуна
- 3) паймхъан к/амбазаронъ вайуна
- 4) Удуи паймхъ воруна вайуна

Мен әр сөздің берілген сөздер аудармалардан бөліп аудармаймын,
Сөзге сәйкес құрадым. Авар тілінде бірнеше сөз дәстеліп,
бір сөзді құрады да ерекше дәуіссөз дәстеліп аудармаймын
қосымша.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) hājksnāj - қыяңның кескіні. hāj - қыяң; s - ның; nāj - кескіні.
- 2) iushtōr - шортанның басы. ius - шортан; tōr - басы.
- 3) tōpīr xīš - портаторлайдың асқазаны. tōpīr - портаторлайдың; xīš - асқазаны.
- 4) təkək zōr - шабаң басы. təkək - шабаң; zōr - басы.
- 5) iutōnōš mēšī - ірітө. ip - iutōnōš; s - ның; ūtō - mēšī.
- 6) tuxh vēr) бақта сорпасы - tuxh vēr. tuxh - бақта; vēr - сорпасы.
- 7) сүйектен жасалған оқырғы - markypēvsk. marky - сүйектен жасалған; pēvsk - оқырғы.

БҮГІ ОРЕНДА ЖАЗБАҢ!

ПАРЫМДЫ АҒАМЫЗДЫҢ АРАСЫНДА ЖАЛҒЫЗ!

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- a) $III = 3, I = 1, AA + I = 3, 3:3 = 1,$
 $II = 7, A = 6, I = 1, B + I = 7,$
 $(II) = III = 15, I = 5, 5 + 5 + 5 = 15, 15:3 = 5,$
 $II = 1 = 5, I = 6, 5 + 6 = 11, 11 - 5 = 6,$
 $IIII = 1 = 1, A = 6, I = 5, AA + A + 6 + 5 + 5 + 5 = 18, IIII = 18,$
 $IIII = A = 6, I = 5, 6 + 5 + 5 + 5 = 21, II = 21.$
- b) $II = 10, I = 5, 5 + 5,$
 $IIIII = I = 1, A = 6, I = 5, AA + A + 6 + 5 + 5 + 5 + 5 = 29,$
 $IIII = I = 1, A = 6, I = 5, AA + B + 5 = 13.$
- c) $6 = A,$
 $25 = IIIIIIII, I = 1, A = 6, I = 5, AA + AA + A + 6 + 5 + 5 + 5 = 25,$
 $10 = II, I = 5, 5 + 5 = 10.$
- d) $II = 12, I = 5, A = 6, I = 5, AA + 6 + 5 = 12,$
 $IIIIII = 20, I = 1, A = 6, I = 5, AA + A + A + A + 6 + 5 + 5 = 20,$
 $I = 5.$

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) Масуғас шудуы йорығуна - тәушә досан есінен тандарда. Масуғас - тәушә; шудуы - досан; йорығуна - есінен тандарда.
- 2) Отазас көршіні ұрған кетті - Беттерман мадуы йиқуна. Беттерман - отазас; мадуы - көрші; йиқуна - ұрған кетті.
- 3) Көрінген пәл көк озу - пәлсә алт киді - кашыған қалабазары валуна.
- 4) Әсс көрінгенді есінен тандарда - шуду пәлсәнае борығуна.

БҮГ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫҢА ЖАЗҒАҢЫЗ

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1) һәйкәл әй - сун сәйсткә

Берін слово һәйкәл әйх үзлеккәш үз икәтә һәйкәл әтә сун. Берін слово рәвст' һәй үзлөккәш һәй әтә сәйсткә.

2) иу стәһг - һуһәрб ләдәгә. Берін слово иуһә' әһг үз икәтә үзлеккәш иу стәһг әтә һуһәрб, берін һәх һәх стәһг үзлеккәш тәһг әтә ләдәгә.

3) тәһрәһх иһс - тәһрәһх ләдәгә. Слово тәһрәһх үзлеккәш тәһрәһх - тәһрәһх, слово һәтәкәкәкәһг) һәх һәх һәх иһс үзлеккәш иһс - ләдәгә, в әһкәһ һ һәһрәһх - әһрәһх - ләдәгә, в әһкәһ һ һәһрәһх - әһрәһх.

4) тәкәкәкәкәһг - һуһәрб сәһкә, берін слово тәкәкәкәһг үзлеккәш тәкәкәкәкәкәкәһг - һуһәрб, и слово тәһрәһх иһс - сәһкә үзлеккәш иһс.

5) әһрәһх иһс - рәвсткәкәһг. Слово рәвсткәкәһг үзлеккәш рәвсткәкәкәһг - әһрәһх иһс, и слово тәһрәһх үзлеккәш һәһрәһх - рәвсткәкәкәһг.

6) сун үз һәһрәһх - һәйкәһг, слово һәйкәһх үзлеккәш һәйкә - сун үз, слово тәһрәһх үзлеккәш һәһрәһх - һәһрәһх.

7) һәһрәһх сәһкәкә - тәһрәһх иһс, слово тәһрәһх үзлеккәш тәһрәһх - һәһрәһх. Слово рәвсткәкәһг үзлеккәш иһс - сәһкәкә.

8) һәһрәһх һәһрәһх - һәһрәһх - слово тәһрәһх - рәвсткәкәкәһг үзлеккәш - тәһрәһх һәһрәһх. Слово тәһрәһх үзлеккәш һәһрәһх - һәһрәһх.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАСТЫР АРТТЫҢАЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛІНГВІСТІКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

а) Ма сұғас збуғуы йорлыма - шриона похволила проицательница; предложенье: палихъанас
масус йикъуна и бетлеръаналь масус батмауна в оных есть слово масус и переводатся
как шриона, шрионку. ма збуғилалъ збуғуы в еццуна слово збуғуа - похволила, предложе-
-ние палихъанас масус йикъуна слово йикъуна стоит последиим а следовательно
означает: проицательница

б) Хоруйи похитиуи седега - бетлеръан масус ма збуғилалъ.

в) Проицательница привела долтушкы - йеццуна масус клал базаралъ. в предложенье
к лал базаралъ палихъан йеццуна слово йеццуна стоит последиим и в переводе предло-
-женье так же, слово клал базаралъ в переводе оно стоит первым. предложенье бетлер-
-ъаналь масус батмауна, масус стоит вторым и в переводе так же.

г) Шриуи сражиуи проицателья - збуғуы бетлеръан йеццуна предложенье ма збуғилалъ збуғуы
в еццуна в слове збуғуа есть особое согласное зь. предложенье клал базаралъ бетлеръан
зорлыуна слово бетлеръан слово оно стоит вторым следовательно как и в переводе. в предложении
к лал базаралъ палихъан йеццуна и палихъанас масус йикъуна есть слова йеццуна и
йикъуна они переводатся как проицатель и проицательница и ма збуғилалъ проицатель следовательно
- бателено я збуғуа йеццуна.

БҮП ОРЫНДА ЖАЗБАҒЫЛ

ПАРАҚТӨН; АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗҒАН

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

a) 3 - III

7 - II

11 - II

15 - IIV

18 - IIV

21 - IIV

b) II - II

IIIIIIII - II, I, S, S

IIIIIIIIII

c) 6 - I

25 - IIVIIII

10 - III

d) ~~IIII~~ - I

IIII - I

Осы жағдайда не бірінші нөмір IIIIIIIIIIII пропозитиві: IIIII

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАКТЫҢ АРТІ ҚАҒАЗДА ЖАЗЫЛАДЫ

KAZAKHSTA
2021

ЛІНГВІСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- а) 1) Маусас ыудуу йорыуна - Тоқша досы есінен тандыр-
мады.
- 2) Беттерхан маунамас ішкыуна - отағаса көршіні ұрып
кетті.
- 3) Лашыхан қалабазарам багыуна - көріккен-жіел көк езу-жіелді
алап келді.
- 4) Ыудуу пашыханас барыуна - Дәс көріккендің есінен тандырды.

Себебі:

- 1) Маусас - тоқша; Ыудуу - дос; йорыуна - есінен тандыр-
ды.
- 2) Беттерхан - отағаса; маунамас - көрші; ішкыуна - ұрып кет-
ті.
- 3) Лашыхан - көріккен-жіел; қалабазарам - көк езу-жіел; багыуна -
алап келді.
- 4) Ыудуу - Дәс; пашыханас - көріккен; барыуна - есінен тандыр-
ды.

- ас; - Ұи дегенді білдіреді;
-ам; - жіел дегенді білдіреді;

БҰҒ ОҒЫНДА ЖАЗБАҒЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АҒЫН ЖАЛҒЫН АҚАҒАҒЫН

KAZAKHSTAN
2021

ЛІНГВІСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) kəj kɛnəj - қран кескіні. Сөбебі: kəj - қран; nəj - кескін;
- 2) iɯʃ tɔnr - шортан баса. Сөбебі: iɯʃ - шортан; tɔnr - баса;
- 3) tɔpɪr xɯns - шортатортқайдақ аққазана. Сөбебі: tɔpɪr - шортатортқай;
ɯns - аққазан;
- 4) təkək zɔnr - шабақ баса. Сөбебі: təkək - шабақ; zɔnr - баса;
- 5) ipk'utɔ - тұтқаның тесігі. Сөбебі: тұтқа - ip; тесігі - utɔ;
- 6) tux k'ənx - балта сорпасы. Сөбебі: tux - балта; k'ənx - сорпа;
- 7) mark pɛvɛ - сүйектен массаған аққарық. Сөбебі: mark - сүйектен ма-
саған; pɛvɛ - аққарық;
- 8) ɯf kɪp - ара тұтқала; Сөбебі: ɯf - ара; kɪp - тұтқа

БҮІІ ОРЫНДА ЖАЗЫЛҒАН

ПАРАМЕТРАЛАР: 2021/09/07 10:02:53

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

a) III - 15;

II - 11;

II - 7;

III III - 18;

III - 3;

IIII - 21;

Себебі: $I=5$; $I=1$;

б) II - 2;

IIIIII - 24;

IIII - 13;

с) $I=1$;

$25=IIIII$;

$10=II$;

д) $II=22$;

~~IIIIIIII~~ IIIIIIII - көрме $IIII - 20$;

$I=5$;

БҒП ОРЫНДА ЖАЗЫЛҒА

ПАРА: 101201101000000110101000000110

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- Задание 1:
- (1) $həjk'shəj$ - сун из свистка $həjk$ - сун. s - $həj$ - свисток.
 - (2) $iʊs'ʃoŋɛ$ - пузарь лебера $iʊs$ - пузарь, $ʃoŋɛ$ - леберь.
 - (3) $ʃopip'xʊŋs$ - голова лебера, $ʃopip$ - голова $ʊŋs$ - леберь.
 - (4) $məkək'zoŋɛ$ - пузарь сайки, $məkək$ - пузарь, $zoŋɛ$ - сайка.
 - (5) - $pɛʊs'ɣip$. $otvetnie$ - $pɛʊs$ $ɣip$ - рукоятка
 - (6) $həjk'kip$ $həjk$ - сун. kip - метр.
 - (7) $mək'ʃəj$ $mək$ - кастичей $ʃəj$ - свисток
 - (8) $ɣip'ʃuf$ $ɣip$ - рукоятка, $ʃuf$ - пила.

БҮГ ҚОҒАМДА ЖАҢБАНДЫҚ

ҚАРАҚЫТ АЙ ТӨДІСІ АЙ СІТІСІ *4

Бағалау 2

(a) 3 - III 4 - III 11 - II 15 - II 18 - III

21 - III

(b) II - 6

III IIII - 24

III - 9

(c) II, III IIII, II

(d) III - 12

III IIII - 26

I - 1

я думаю что правильно и исправлять не нужно.

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

Задача 5. (а)

Жасуеас ызууи йорлыма - (1) Тохититель похваши
шшонку.

(2) бетверьанас жасуе мадуьанай

(3) пашхъаналь жасуе квалбазараль.

(4) вецуун бетверьан пашхъанас

(1) жасуеас - похититель; ызууи - похваши; йорлы
ма - шшонка.

(2) бетверьанас - хозяин; жасуеас - похитил;
мадуьанай - сосед.

(3) пашхъаналь - прощательница; жасуе -
привела; квалбазараль - болтушка.

(4) вецуун - друг; бетверьан - сразил; пашхъа-
на - прощатель.

БҮГ СҮРҮНДӘ ЖАЗБАРҒЫЗ

ПАРАҚШЕҢ АРҒИҢА ЖАҒЫРА АЛАҒАҒЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

həjksɔaj – қызылның кескіні
iustɔɔr – шортанның басы
tɔpɪxɪɪs – морзатоптайдың асқазаны
mækəkɔɔr – шабақтың басы

kɪp'utə – тұтқаның теңі
tɪxvəɪx – балта сорпасы
mɑrkɐvskʲ – сүйектен насалтан өскүрдің
fɪf kɪp – ара тұтқасы.

Менің өңі сөздерді қойған себебім, сөздің баланың
аудармасын алып және соңының аудармасын жаудым.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

(a)

III, VI, IX, XII, XV, XVIII, XXI
3, 7, 11, 15, 18, 21

Менің ойымша:

$$1 = 10 - 5$$

$$1 = 5 - 1$$

1-0-3 нец

(b) $11 = 2$
 $1111111 = 33$
 $1111 = 17$

(c) $6 = 11$
 $25 = 11111111$
 $10 = 11$

(d) 1111 ; 11111111 ; 1
 $1111 = 16$
 $11111111 = 24$
 $1 = 5$

БҮЛ БҮЛІМДІ ЖАЗБАҢДЫ

ПАРАҚСЫЗ ЖЕТКІЗІЛГЕН

мәсусәк шудди йорлыуна - Тоқшоғ досоға ұрпада.
Бет терьан мәсусе шивуна - Отанға көршілігі ұрпақ кетте
пашхъан калабазары вачуна - көрікел - жәл көк езу -
жәлді аман келді
шудди пашхъанок воряуна - Дос көрікелдің есім
таңдырда.
(а) мек әр сөздің аудармасын аман сөйлем құра-
дым.

БҮП ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ
ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

- 1) Калбазарас бетлеръан ворлъуна - көк езу отазасын есінен таңдырды.
 2) Бетлеръаналь жасус ваччуна - Отанасы тыңшыны алып келді.
 3) Калбазараль палихъан йеңууна - көк езу - әйел көріпкел - әйелді маңдырды.
 4) Палихъанас жасус йикъуна - Жөріпкел тыңшы - әйелді ұрлап кетті.
 5) Мағуғалалъ гудуу веңууна - Көріш - әйел досын маңдырды.

- а) (1) Жасусас гудуу йорлъуна - Тыңшы досын таңдырды.
 (2) Бетлеръаналь мағуғалалъ йикъуна - Отазасы көрішні ұрлап кетті.
 (3) Палихъанас калбазарас ваччуна - көріпкел-әйел көк езу - әйелді алып келді.
 (4) Гудуу палихъанас ворлъуна - дос көріпкелдің есін таңдырды.

Түсініктеме:

Жасус - тыңшы - әйел, сөз - ас жалғауы қосылған кезде "әйел" сөзі жоғалып кетеді.
 бетлеръаналь - Отазасы, гудуу - досын, йорлъуна - таңдырды, ваччуна - алып келді.
 мағуғалалъ - көрішні, йикъуна - ұрлап кетті, Палихъан - көріпкел әйел,
 калбазар - көк езу - әйел, ворлъуна - есін таңдырды.

Жасус, палихъан және т.б. сөздерге - ас жалғауы қосылса ол сөздерден "әйел" сөзі жоғалады.

Және сөйлемдер көрсетілген аударма бойынша жасалады.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

(a)

III - 3

IV - 14

V - 7

VI - 18

VII - 15

VIII - 21

(b)

II - 5

III - 29

IV - 13

(c)

6 - 11

25 - 11

10 - 11

(d)

11 - 10

11111 - game - 11111 - 36

game

1 - 1

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

(8) fuf - ара
 kip - тұтқасы } $fuf + kip = \widehat{fufkip}$ - ара тұтқасы.

1. Бірінші тапсырмадағы Нивх тілінде берілген сөздер арқылы жауапта берілген сөздер шықты. Сосын шыққан мағына бойынша сөздерді келістіру арқылы көрсетілген жауаптар шықты. Жауаптар екі түбірдік қосылуынан пайда болды.

БҒТ ОРЫНДА АЛҚАҒЫНДЫ

ПАРАКТЫЛАР ТҒЫЛАМБЕРНА ЖАЗАҒЫН

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- həjkɫɯɑj - (1) қоянның кескіні
 iusɫɔŋr - (2) шортанның басы
 ɫɔpɪrɫɯŋ - (3) жорзаторзайдың асқазаны
 məkəkzɔŋr - (4) шабақтың басы
 (5) kɪp k'utə - тұтқаның тесізі
 (6) tux kvəŋx - балта сорпасы
 (7) mark pɛvst - сүйектен жасалған ысқырық
 (8) fuf kɪp - ара тұтқасы.

Шығарылым:

- 1) $\left. \begin{array}{l} \text{həjk} - \text{қоян} \\ \text{sɯɑj} - \text{кескін.} \end{array} \right\} \text{həjk} + \text{sɯɑj} = \widehat{\text{həjk sɯɑj}} - \text{қоянның кескіні.}$
- 2) $\left. \begin{array}{l} \text{ius} - \text{шортан} \\ \text{ɫɔŋr} - \text{басы} \end{array} \right\} \text{ius} + \text{ɫɔŋr} = \widehat{\text{ius ɫɔŋr}} - \text{шортанның басы.}$
- 3) $\left. \begin{array}{l} \text{ɫɔpɪr} - \text{жорзаторзай} \\ \text{ɫɯŋ} - \text{асқазаны} \end{array} \right\} \text{ɫɔpɪr} + \text{ɫɯŋ} = \widehat{\text{ɫɔpɪr ɫɯŋ}} - \text{жорзаторзай асқазаны}$
- 4) $\left. \begin{array}{l} \text{məkək} - \text{шабақ} \\ \text{zɔŋr} - \text{басы} \end{array} \right\} \text{məkək} + \text{zɔŋr} = \widehat{\text{məkək zɔŋr}} - \text{шабақтың басы.}$
- 5) $\left. \begin{array}{l} \text{kɪp} - \text{тұтқа} \\ \text{k'utə} - \text{тесік} \end{array} \right\} \text{kɪp} + \text{k'utə} = \widehat{\text{kɪp k'utə}} - \text{тұтқа тесізі.}$
- 6) $\left. \begin{array}{l} \text{tux} - \text{балта} \\ \text{kvəŋx} - \text{сорпасы} \end{array} \right\} \text{tux} + \text{kvəŋx} = \widehat{\text{tux kvəŋx}} - \text{балта сорпасы.}$
- 7) $\left. \begin{array}{l} \text{mark} - \text{сүйектен жасалған} \\ \text{pɛvst} - \text{ысқырық} \end{array} \right\} \text{mark} + \text{pɛvst} = \widehat{\text{mark pɛvst}} - \text{сүйектен жасалған ысқырық.}$

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1 - изображение зайца $təjks$ -заяц $təj$ -изображение
- 2 - голова щуки $ɔp$ -голова $iʉs$ -щука
- 3 - оселудок сойки $təp$ -сойка $iʉs$ -оселудок
- 4 - голова кебика $ʒəp$ -голова $təkək$ -кебика
- 5 - $kip'itə$ kip -рукавица $itə$ -отверстие
- 6 - $tuxvəp$ tux -тотуз ($vəp$ -уз) v -уз $vəp$ -суп
- 7 - ~~$yp'əj$~~ yp -кость $əj$ -система $təj$
 $təjyp$
- 8 - $tək kip$ $tək$ -киша kip -рукавица
после k, p, t при таких буквах как "и", "о", "у" пишется "ə"

БҮІІ ҚОҒАМДА ҚАЗАҚСТАН

ТАРАҚТЫҢ АТТЫҢ ҚОҒАМ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

$$\begin{array}{l} \text{a) } \text{III} \\ \text{II} - 15 \quad \text{I} - 5 \\ \text{I} - 11 \quad \text{I} - 5 \\ \text{I} - 7 \quad \text{I} - 6 \\ \text{IIII} - 18 \\ \text{III} = 3 \\ \text{IIII} = 21 \end{array}$$

$$\text{b) } \text{II} - 2, \text{IIII} - 28, \text{IIII} - 13 \\ \text{II} - 2, 3 + 6 + 20 = 29, 4 + 6 + 5 = 13$$

$$\text{c) } \text{I} - 6, 25 - \text{IIIIII}, \text{IIII} - 10$$

$$\text{d) } (\text{IIII}) (\text{IIII} - 12, \text{IIIIII} - 20, \dots) \\ (\text{II} - 11, (\text{IIII} - \text{IIIIII} - 20, \text{IIII} - 5)$$

$$\text{IIIIII} - 12, \text{IIIIII} - 20, \text{IIII} - 5$$

БҮЛ СӨЙЛЕНДІДЕ ЖАЗБАҒЫЗ

ПАРАЛЛЕЛЬ АРТІРІС ҚАЛЫПТА ЖАЗЫЛЫН

- 1 - шпиль сөзінің ұрпақ
 - 2 - ^{деттерден} Детерминанс мадугаианы йиньуна
 - 3 - паликьянасам кляидуарамь ваччуна
 - 4 - зьуду ч паликьянасам фог иьуна
- (б) Яич - денкеле оконтинише
паликьянасам - пуцищатемнише
паликьянасам - пуцищатемни.

БҮІТ ОРЫНДА ЖАЗБАҒЫЗ

ПАРАГОНДАСТЫҚ КАТЕГОРИЯСЫ

(a)

III - 3

ΛΛ - 11

ΛΛ - 15

IIΛΛ - 21

III - 7

ΛIII - 18

Әйткені / осы таңба бір/екі деген санды білдіреді.

(b)

II - 2

IIIIΛIII - 29

IIΛ - 16

(c)

6 - ΛΛ

25 - IIIΛΛ

10 - ΛIII

(d)

Уә оң жақта бәрі дұрыс

ΛΛ - 19 ; IIIIIΛ - 32 ; Λ - 2.

КАЗАХСТА
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

(a)

- 1) Язын ясыни.
- 2) Шорман баси
- 3) Меркаторайдин асказани
- 4) Шадаз баси.
- 5) yip'uta
- 6) tuxk vax
- 7) mark pevsk
- 8) fufip.

БҰЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

(a)

- 1) Жыныш досың
- 2) беттерганаһ мадузганаһ йикуна
- 3) памихуна кісімбазарань вахуна
- 4) зыдуңи памихванас ворьуна.

БҰЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛІНГВІСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

а)

қаянның кескіні: kəj̥k - қаян, snaj̥ - кескіні, s - нның жұрналы.

шортаның басы: ius - шортан, tonr - бас, t - нның жұрналы.

Жерлаторғайдың ақсауы: torip - жерлаторғай, xins - ақсауы, x - дың жұрналы.

шабақтың басы: təkək - шабақ, zonn - бас, z - таң жұрналы.

ip'uta: ip - тұтқа, uta - тегі.

tux kəlx: tux - бақта, kəlx - септасы.

mark fpevs: mark - сүйектен жасалған, fpevs - ызырлану.

ufkip: ufk - ара, ip - тұтқасы.

БҮЛГІНДІ АҚПАРАТ

ПАРЫЖЫҒА ҚАТЫСТЫ АҚПАРАТ

а) 1)

1) тоқшыа досыа есінеа таңдырда: жасус-тоқшыа, ас-мұрешкай роз,
шудыа - дос, йерлыа - есінеа таңдырда.

2) бетерлыаа мадурлаа йыкыа: бетерлыаа - астага, ас-мұрешкай роз,
мадурлаа - көрші, йыкыа, урлаа кетті.

3) пашылаа ^{клавадур} ~~башылаа~~ вачыа: - пашылаа - көршіке, шіл, аль-жанкы
роз, ~~бет~~ клавадур - көк-суу-шіл, вачыа - алап кыд.

4) шудыаа пашылаа верыаа: шудыа - дос, ас-мұрешкай роз,
пашылаа - көршіке, верыаа - есіа таңдырда.

а)

3 пен III, 7 мен IΛ, 11 мен ΛΛ, 15 пен IIII, 18 бен IIΛII, 21 мен ΛIII.

Себебі оң жаққа қайтуы мотқан таяуша (1). Бір деген санды береді, алардың үшіншісі бірге қайтуы қоссақ (III) үш деген санды береді.

Ал сол жаққа қайтуы мотқан таяуша (Λ) бес санды береді.

Мысалы: $\overset{11}{\Lambda}^5 = 7$, яғни: $1 = 1$ ал $\Lambda = 5$. Сондықтан $11 + 11 + 11 = 3$;

$11 + 11 + \Lambda 5 = 7$; $11 + 15 + \Lambda 5 = 11$; $15 + 15 + \Lambda 5 = 15$; $11 + 11 + 11 + \Lambda 5 + \Lambda 5 + \Lambda 5 = 18$;

$11 + \Lambda 5 + \Lambda 5 + \Lambda 5 + \Lambda 5 = 21$.

б) $11 = 2$, $IIII\Lambda IIII = 29$, $II\Lambda = 13$.

с) $6 = \Lambda$, $25 = IIIII$, $10 = 11$

д) $11 = 12$, $IIII\Lambda III = 20$, $1 = 5$

Ал оқушы шешуші санды қосқанды осылай жазуға болу керек: ~~IIII~~

IIII. Себебі $15 + 15 + 15 + 15 = 20$.

БҰҒ ОРҢНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҒҒЫҒ АРТҒЫ ЖАҒЫМА ЖАЗБАҒЫЗ

1. Шпшон сразил друиа.

шасуе - шпшон.

шудуи - друи.

шоршума, шоршума - сразил.

2. Бетлергван мадугбалалъ йикъума.

Бетлергван - хозяин

мадугбалалъ - сосер.

Йикъума - пожити.

3. Палихъан клалбазаралъ вачума.

Палихъан - прорицательница.

Клалбазаралъ - белтушкы.

Вачума - привести

4. Гьудуи ПАЛИХЪАНАС Воршума.

Гьудуи - друи.

ПАЛИХЪАНАС - прорицатель

Воршума - друи.

Основная конструкция.

1) Кто? —

2) Кого? ----

3) Что сделал? =

Например:

Гьудуи	ПАЛИХЪАНАС	Воршума
кто?	кого?	что сделал?
друи	прорицатель.	друи

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҒТЫН АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

a) III - 15

/ \ - 11

// \ - 7

/// \ \ - 18

III - 3

/ \ \ - 21

b) // - 2

/// \ \ \ \ - 29

/// \ \ - 13

c) 6 - / \

25 - \ \ \ \

10 - \ \ \ \ \

d) 12, 20, 5.

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1. һәйксәһә - изображение зайца.

В языке N һәйк - заяц, һәһә - изображение, -ә - приставка паретеном окончание в родительном падеже.

2. Һүстәһүг - илова щуки.

В языке N Һүс - щука; һүг - илова.

3. тәһһәһүг - жемудок сойки. В N языке тәһһә - сойка, һүг - жемудок. Х обозначает мякоть п и т.

4. Мәкәкзәһүг - илова тебаса. В N языке мәкәк - тебас; һүг - илова. Подсловный перебор "тебаса илова" т.к. существительное в падеже, родительном (кого? чего?) ставится впереди.

5. күрүтә - отверстие рукоятки. күр - рукоятка; үтә - отверстие.

6. тәхтәһүг - суп из топора. тәх - топор, әһүг - суп,

v - "ү"

7. Мәкк рәһһә - костяной свисток. Мәкк - костяной -ая; рәһһә - свисток.

8. һүһ күр - рукоятка пшма. һүһ - пшма; күр - рукоятка
" " обозначает особое произношение произнесенное
сознательно.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАКТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

Математикадан Республикалық Біріккен Олимпиадасы

a)

III - 7
II - 11
I - 21
IIII - 15
III - 3
IIII - 18

II - 11
I - 0
I - 10
IIII - 2
II - 2
II - 2
IIII - 3

b) II = 2, IIIII = 21, IIIII = 23

d) I - 21
IIII = 20
I - 0

БҮІІ СЕРІЛЕНДІ ЖАЗБАҒЫЗ

ПАРАҚШЫН АРТҒЫ ҚАҒАЗДЫ ҚАЙТА ҚОЛДАНАУ

марқып - сүйіспен жасаптан тұтқа

мар - сүйіспен

к - жасаптан

ұп - тұтқа

қайқана - қайн сорпас

қайқана - қайн

қана - сорпас

төріптің - жорлатқандағы бас

төріпті - жорлатқандағы

тің - бас

марқып - сүйіспен жасаптан ара

мар - сүйіспен

к - жасаптан

қар - ара

қарст' қар - асырауы иесіні

қарст' - асырауы

қар - иесіні

қарқар - асырауы бас

қарқар - асырауы

тің - бас

ісптің - шортан торсағасы

іспті - шортан

тің - торсағасы

түкіп - бапта тұтқасы

түк - бапта

кіп - тұтқасы

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАКТЕШ АРТҚЫ ЖАЗЫҒА ЖАЗЫҒА

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

məkəkʁəqi - шабақ меремдәтә

məkəkʁ - шабақ

əqi - меремдәтә

pəvsk' utə - асқарық мәсирә

pəvsk' - асқарық

utə - мәсирә

kəx kəx' utə - аққуғай асқарық

kəx kəx - аққуғай

utə - асқарық

kəj kəjəi - қайығ кекіні

kəj kə - қайығ
көпіс

əi - кекіні

iustə - шортанқық бас

iust - шортанқық
ілік септік

ə - бас

təpəxtə - шортанқық асқарық

təpəxtə - шортанқық

ə - асқарық

məkəkʁə - шабақтық бас

məkəkʁ - шабақтық

ілік септіктің қайтағы

ə - бас

тұтқымақ мәсирә - kɪpʁətə ⇒ kɪp - тұтқыма; t - ілік септіктің мақ қайтағы; utə - мәсирә

бәтә сәпәсә - təx - бәтә; vətə - сәпәсә; tətəx

сүйектең қасалған асқарық - mək pəvsk' ⇒ mək - сүйектең; k - қасалған; pəvsk' - асқарық

ара тұтқыма - fəf kɪp ⇒ fəf - ара; kɪp - тұтқыма

Көрініс - әйел мен суу - әйелді алып келді - пашықанашь клубазарашь борыуна
 пашықанашь - көрініс - әйел
 әйел

Клубазарашь - клуб - мен; зар - суу; аш - әйел

Борыуна - боры - алып; уна - келді

Дос көрінісін есің тандарда - ғыуды пашықан борыуна

Ғыуды - дос

пашықан - көрінісін

Борыуна - есің тандарда

есің тандарда

Жауас ғыуды борыуна - тауыс дос әйелі есің тандарда

Жауас - тауыс

Ғыуды - дос

и - әйел

ор - есің

ибуна - тандарда.

БҮП ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

Қандағарас беттерған борыуна - көк езу отарасан есінен тандардот

Қанда - көк

ғарас - езу

беттерған - отарасан

В - табас септілігі қалтау

ғар - есінен

уна - тандардот

Беттерғананас жасуе бачуна - отарасан тақуана аман келді

Беттерғананас

Әсі матамасанда

жасуе - тақуана

бачу - аман

В - табас септілігі қалтау

уна - келді

Қандағарайт палихған исағуна - көк езу-жіел көрікел-жіелді шауада

Қанда - көк

ғарайт - езу-жіел

палихған - көрікел

іс - жіелді

ағуна - шауада

Палихғанас жасуе иккына - көрікел тақуна - жіелді ұрман кетті

палихғанас - көрікел

жасуе - тақуна

и - жіелді

иккы - ұрман

уна - кетті

БҮТӨРЕНДІ ЖАЗБАН

Мадугьадань тудуу бейууна - көрші - жіел дасан шауада

Мадугьадань - көрші - жіел

тудуу - дасан

Бейууна - шауада ; В - табас септілігі қалтау

Отарасан көршіні ұрман кетті - беттерғананас мадугьан иккына

беттерған - отарасан

мадугьан - көршіні

иккына - ұрман кетті

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

həjkstaj - қуашыны келкісі

həjk - қуаы

s - жұрнау - шығу

haj - келкісі

iusʃoʃt - шортан бағы

ius - шортан

ʃ - жұрнау айтылуы

oʃt - бағы

ʃoʃip x uʃs - жұрнауға ^{шағ} айтуға айналған

ʃoʃip - жұрнауға

x - көптік жұрнау

uʃs - айтады

məkək zoʃt - шабақты бағы

məkək - шабақ

z - толық жұрнау

oʃt - бағы

- kips'utə - мүмкіншіліктері

kips - мүмкін

s - толық жұрнау

utə - мүмкіншіліктері

- s u x v ə t x - бақта орналы

s u x - бақта

v ə t x - орналы

- mark'əvst -

mark - сүйектен жаралған

əvst - айтуға

ʃ u ʃ k i p - ара + мүмкін

ʃ u ʃ - ара

k i p - мүмкін

БҮГ ҚЫЗГАНДА ЖАЗБАҒЫЗ

ПАРАМЕТРЛАР ҚЫЗГАНДА ЖАЗБАҒЫЗ

KAZAKH
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІСТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1) жаулақ зәудуі іорлыуна -
таушылақ дөңкі-сіінен таудырдн
жаулақ - таушы
зәудуі - дөңкі
іорлыуна - сіінен таудырдн

2) беттерван мадуван ілкыуна -
отазан кершіні ұрыап кетті
беттерван - отазан
мадуван - керші
ілкыуна - ұрыап кетті

3) пашихан аль кала бадар аль багуна -
керіккен-сіен көк ау-сіенді ашыт кенді -
пашихан - керіккен ; аль - сіен
калабадар - көк ау ; аль - сіен
багуна - ашыт кенді.

34) зәуду пашихан вориуна -
зәуду - дөңкі
пашихан - керіккен
вориуна - ашыт кенді.

БҰЛ ТҰРАҚТЫ ҚАҒАЗ

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

a) $\text{I} \text{IIII} = 21$
 $\text{II} = 115$
 $\text{III} = 3$
 $\text{IV} = 7$
 $\text{IIIIII} = 18$
 $\text{III} = 41$

b) $\text{II} = 4$
 $\text{IIIIIIII} = 22$
 $\text{IIII} = 219$

c) $6 = \text{II}$
 $25 = \text{IIIIIIII}$
 $10 = \text{IVII}$

d) $\text{IIII} = 8$
 $\text{IIIIIIII} = 26$
 $1 = 2$

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

БІЛІМ, ЖУРНАЛИСТИКА ЖӘНЕ АҚПАРАТ ҚАНАТ МІНІСТІРЛІГІ

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- а) ақжарға - бұл екі мағына (ақжар - жарық, жар - кесікі)
 - ә) ақсөзгі - ақпараттық баспа (ақсөз - ақпарат, "с" - нұсқа, сөз - баспа)
 - б) ақсөздік - (ақсөздік) ақпараттық сөздік (ақсөздік - ақпараттық сөздік)
 - в) ақжарға - ақпараттық баспа (ақжар - жарық, жар - кесікі)
 - г) кіріста - түрдегі мағына (кір - кірме, кір - кірме)
 - д) ақжарға - ақпараттық сөздік (ақжар - жарық, жар - кесікі)
 - е) ақжарға - ақпараттық сөздік (ақжар - жарық, жар - кесікі)
- "ж" - кейбір түр (жар, ақ, жар, жар)

БҮП ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHST.
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

a) 3 - ~~(II)~~ III
 7 - IIII
 11 - VII
 15 - XII
 18 - XVIII
 21 - XXI

1 - I сана

III - 3

II - 10 сана болу
 өз тәңірлерімен
 бол.

II - 2.

7 - IIII - VII

III - 3

III = 1

b) 11 - VI
 IIII IIII - XII
 IIII - 4

c) 6, 25, 10
 6 - ~~(VI)~~ (IIII) VI
 25 - XXV
 10 - X

d) VII - 9
 IIII III - XII
 I - 1

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) масунас. ызууы ысуууна - отырып әлс досына елс шыдуу.
 - 2) беттерман мадууванс ымуна - отатын керініс ұрыан етті.
 - 3) пашыуаы ыамбууран батчуна - (келс) келіпс - әлс
паш - су - жігер; алты келді.
 - 4) ызуу пашыуыс барыууа - дос келіпсіндіс елс
тамырдыс
өткіуіс - шыдуу
- әс - әлс (ам) (ан) - жігері
 ызууы - досы
 беттерманс - отатын
 беттерман - отатыс
 мадууванс - керініс.
 "уна" - (ра, рі, та, ти)
 барыс = керіс (актоуыс) (сіктік)
 ымуна - ұрыан етті.
 пашыуа - келіпс, ал - әлс
 батчуна - алты келді.
 ысуууна - елс шыдуу.
 ызууы - досы → ызуу - дос.
- елс - алтыныс
 әр - отырып шыдуу.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) һәжәтәј - қолы қасқыры.
- 2) илсәтәт - илдірткілік басы.
- 3) тәрірхиләс - жергілікті ақпарат.
- 4) тәкәкәтәт - шабақтың басы.
- 5) кірк'иңә - түткінің тесігі.
- 6) ыхвәтх - балға орнама.
- 7) сиркә - ара тұтыса.

1. Нұсқа тілінде екі сөздің жай қосынды насалық бір заттың екіншісінің насалықтануымен, яғни құрамындағы екі біріктіріледі. Сонымен қатар, бірі екіншісінің меншігі болып саналса.

2. "Балға" "кейі" құрамына нақты берілген әріптерден, ерекшеліктері.
3. Егер сөз ортасында х-қозғалса одан кейін келетін әріптер нақты.
4. Мәсәле берілген сөздер кейбіреуімен ауыстырылып біріге береді: тәкәкәтәт - шүкәк, кірк'иңә.

БҰЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

КАЗАХСТАН
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

a) III → 3 IIIII → 8. 10142 → 18. IIIIIIII - 10 дүң сану.
III → 8. IIIII → 21
II → 11
II → 15
"I" = 1.
"II" = 10.

b) II → 2
IIIIIIII → 24
IIII → 16

c) II → 6
IIIIIIII → 25.
II → 10

a) 2 сан дүң сан емес. Себебі: "II" немесе "IIII" бірдей бауыр емес.

IIII → 14
IIIIII → 22
I → 8.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHS
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- 1) маусуға ұзындығын айыртпай - монолог - әйел досын есінен тастағанда.
 - 2) беттерінен мадунал ішкітуға - атақата көршісі ұрпақ негізі.
 - 3) пашықтан халықаралық бағытуға - көршісі - әйел көп оғу әйелді алып келді.
 - 4) ұзындығын айыртпай - дос көршісінің есінен тастағанда.
1. Әйел адамның пашықтан айыртпайда "айт" қолданышымен қолданылады.
 2. Әйел деп және айыртпай білдірілсе де "айт" арқылы білдірілсе болады.
 3. Авар тілінде өмірліктер "-на" нәтижесімен айыртпайда.
 4. Авар тілінде өмірліктер, айыртпай, бар қолданышымен өмірлік мағына береді.
 5. Өмірліктерді айыртпай айыртпайда кеп қолданылады.
 6. Авар тілі арқылы, өмірліктерге көп үнді, иран тілдеріне ұқсас.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

1. hәjkсnај - қоян кескіні
Себебі «hәjk» - қоян , «nәј» - кескін
2. іusʈоnғ - шортанның басы
Себебі «іus» - шортан , «ʈоnғ» - бас
3. ʈорірхиуs - шортатортайдың асқазаны
Себебі «ʈорір» - шортатортай , «хиуs» - асқазан
4. тәкәкzоnғ - шабақтың басы
Себебі «тәкәк» - шабақ , «zоnғ» - бас
5. тұтқаның тесіі - кірк'иʈә
Себебі «кір» - тұтқа , «к'иʈә» - тесік
6. бапта сарна - тixvәnғ .
Себебі «tix» - бапта , «vәnғ» - сарна
7. сүйектен тасайдан оығорық - тәркpеvс
Себебі «тәрк» - сүйектен тасайдан , «pеvс» - оығорық
8. ара тұтқасы - ʈиʈкір
Себебі «ʈиʈ» - ара , «кір» - тұтқа

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- a) III - 3 сана
сол жақа мінген белгілер қарапайым санамен саналады.
III - 4 сана
оң жақа мінген белгілер 10 саннан азайталады. Яғни $10 - 3 = 7$
II - 21 сана, $20 + 1 = 21$. Яғни қараша қарса алтынша белгілер 20 саннан береді.
II - 11, себебі $10 - 1 = 9$, $20 - 9 = 11$.
IIII - 18
IIII - 15
- б) II - 8. себебі оң жақа мінген белгілер 10 саннан азайталады
 $10 - 2 = 8$.
IIIIIIII - 17. себебі $10 - 3 = 7$, $20 - 7 = 13$, $13 + 4 = 17$.
IIII - 13. себебі $10 - 2 = 8$, $20 - 8 = 12$, $12 + 1 = 13$
- в) 6 - IIII себебі $10 - 4 = 6$.
25 - IIIII
10 - I (мик) себебі I - 1 сана, I - 9 сана

БҮП ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАКТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

1. Жасуғас Гудуи йорьуна-Тануи (ерек) досы есінен таңдирды.

"жасуғ" сөзі сөйлемдерде "кімді?" деген сұраққа жауап беріп тұр. Яғни, тануи - жіенді; тануионол. Бұл жерде Тануи досы есінен таңдирды тұр. Таңдирдытан "кім?" деген сұраққа жауап беріп тұр. "Гудуи" - досы деген мағынада қолданылған тұр. "Йорьуна, йорьуна" сөздері "естен тану білдіреді."

2. Отатаса көршіні ұрлап кетті - беткеръан мадуъал йикъуна. "беткеръан" - отатаса мағынасын беріп тұр. "мадуъал йикъуна" - көрші жіен, яғни "кім?" деген сұраққа жауап беріп тұр. Бұл жағдайда "көршіні" керек. Яғни "кімді?" деген сұраққа жауап беруі керек. Сол себепті "мадуъал йикъуна" сөзі қолданылды. "Ұрлап кетті" - "йикъуна".

3. Көрпкем - жіен көк езу - жіенді алып келді. - Памихъане кламбазаръа вачуна. "Памихъане" сөзі - көрпкем, яғни "кім?" деген сұраққа жауап беріп тұр. "Памихъан" сөзі көрпкемді, яғни "кімді" деген сұраққа жауап беріп тұр. "көк езу - жіен" - "кламбазаръа" (кім?) "көк езу - жіенді" - "вачуна" - алып келді.

4. Дос көрпкемді есінен таңдирды. - Гудуиас памихъан вориъуна "Гудуи" - дос (кімді). "Гудуиас" - дос (кім?). Памихъан - көрпкемді (кімді?) "Памихъанас" - көрпкем (кім?). Вориъуна - естен тану мағынасында қолданылып тұр.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTA
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1. $h\ddot{a}jks\eta\ddot{a}j^1$ сөзі. Мағабт: қоян кескіні

Себебі, $h\ddot{a}jk^1$ сөзі қазақ тілінде қоян деген сөзді білдіреді. Бұл, $h\ddot{a}jk^1$ сөзі $h\ddot{a}jkn\ddot{a}n\chi^1$ - қоян ерпаеы деген сөзінен алынған. Сонымен, $h\ddot{a}jk^1$ - қоян, ал $s\eta\ddot{a}j^1$ - $penst^1\eta\ddot{a}j^1$ сөзіндегі $\eta\ddot{a}j^1$ деген бөлігінен алынды. $\eta\ddot{a}j^1$ - кескі дегенді білдіреді. Яғни, $h\ddot{a}jks\eta\ddot{a}j^1$ - қоян кескіні.

2. $iust\ddot{o}n^1$ сөзі. Мағабт: шортаннақ басы

Себебі, $iust^1$ сөзі $iust^1o\ddot{q}i^1$ тіркесіндегі, шортан¹ сөзін білдіреді. Ал, ton^1 сөзі - $k\ddot{a}xk\ddot{a}xton^1$ тіркесіндегі бас сөзін білдіреді. Сонымен, $iust\ddot{o}n^1$ сөзі - шортаннақ басы.

3. $\ddot{t}opir\chi\eta\ddot{z}^1$ сөзі. Мағабт: шортаншайдың асқазаны

Себебі, $\ddot{t}opir^1$ сөзі - $\ddot{t}opirzon^1$ тіркесінен шортаншайды білдіреді. Ал, $\chi\eta\ddot{z}^1$ сөзі - $k\ddot{a}xk\ddot{a}k\chi\eta\ddot{z}^1$ тіркесінен асқазан сөзін білдіреді.

4. $m\ddot{a}k\ddot{a}kzon^1$ - шабақ басы.

Себебі, $m\ddot{a}k\ddot{a}k^1$ сөзі - шабақ дегенді білдіреді. Ал, zon^1 сөзі $\ddot{t}opirzon^1$ тіркесінен - бас дегенді білдіреді. Яғни, $m\ddot{a}k\ddot{a}kzon^1$ - шабақ басы.

5. - тұтқаның тесігі. Мағабт: $ipk'uta$

Себебі, ip^1 сөзі - тұтқа дегенді білдіреді. Ал, $k'uta^1$ - $penvk'uta^1$ сөзіндегі $tesik^1$ - ті білдіреді.

6. - балта сорпасы. Мағабт: $tuxkn\ddot{a}n\chi^1$ сөзі.

Себебі, $tuxk^1$ сөзі $tuxk\ddot{a}p^1$ - мен балта дегенді, ал, $n\ddot{a}n\chi^1$ сөзі - $h\ddot{a}jkn\ddot{a}n\chi^1$ сөзіндегі сорпа дегенді білдіреді.

7. еңбектен жасалған асқарнақ. Мағабт: $m\ddot{a}nk\chi penst^1$ сөзі.

Себебі, $m\ddot{a}nk\chi^1$ сөзі - еңбектен жасалған дегенді білдіреді. Ал, $penst^1$ - асқарнақ дегенді білдіреді.

8. ара тұтқасы - $ip\ddot{a}p$. Себебі, ара сөзі - $ip\ddot{a}$ дегенді, ал, ip^1 - тұтқа дегенді білдіреді.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

a) III - 11 ; LI - 15 ; IΛ - 7 ; IIΛII - 18 ; III - 3 ; IIII - 21

b) II - 2 ; IIIΛIIII - 26 ; IΛI - 14

c) 6-IIΛ ; 25 - IΛIIII ; 10 - Λ

d) IΛI - 13 ; I - 9

Дұрыс: IIIΛII саның қате жазылған. Себебі, Λ белгісінің сол жақтағы арақтар саны оң жақтағы арақтар санынан 2-ге артық. Ал, арақтармен сан жолтыруында оң жақтағы жеке сол жақтағы сандар кезек-кезекпен жолтырылуға керек.

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

1. Масуғас тьуду йорлына. Мауабт: Тьонин доси есінен тандурди.

↳ Масуғас 'сөзі - тыныш' дегенді білдіреді.

↳ Тьуду 'сөзі - 'доси' сөзі білдіреді.

↳ йорлына 'сөзі - есінен тандурди дегенді білдіреді. Сөз шепті, қазақша аудармасы - Тьонин доси есінен тандурди.

2. Отағаса қоршын ұрлап кетті. Мауабт: Бетферъан мадуъан йикъуна.

↳ Бетферъан 'сөзі - отағаса дегенді білдіреді.

↳ Мадуъан 'сөзі - қоршын дегенді білдіреді.

↳ Йикъуна 'сөзі - ұрлап кетті деген сөзі білдіреді.

3. Көріпкел-эйел көк езу-эйелді алып келді. (Мауабт)

↳ Көріпкел-эйел 'сөзі - 'пампхван' дегенді білдіреді.

↳ Көк езу-эйелді 'сөзі - 'к'албазарань' дегенді білдіреді.

↳ Алып келді 'сөзі - 'ватхуна' деп аударылған.

Яғни, Көріпкел-эйел көк езу-эйелді алып келді 'сөйлемінің аудармасы: Мауабт: Пампхван к'албазарань ватхуна

4. Дос көріпкелдің есін тандурди. Мауабт: Тьуду пампхванас ворлына.

↳ Дос 'сөзі - тьуду дегенді білдіреді.

↳ Көріпкелдің 'сөзі - пампхванас дегенді білдіреді.

↳ Есін тандурди 'сөзі - ворлына дегенді білдіреді.

3. Көріпкел-эйел көк езу-эйелді алып келді. Мауабт: Пампхван к'албазарань ватхуна.

БҮІ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТИҚІ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ІРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

- а) 1) қоян кескіні (қоян - һәјк; кескін - һәј)
һәјкһәј
- 2) шортанның басы (һәс - шортан; әһ - басы)
һәсәһ
- 3) торғатарғайдың асқазаны (торғә торғатарғай; әһ - асқазан)
торғәһәһ
- 4) шабақ басы (тәкәк - шабақ; әһ - басы)
тәкәкәһ
- 5) ірк'үтә - (түтқә - ірк; үтә - тесік)
түтқаның тесігі
- 6) тухкәһ (тух - балта; сәһә - әһ.)
балта сәһәһ
- 7) тәкһәһ (тәк - сүйектен жасалған; һәһ -
сүйектен жасалған ысқарық) ысқарық
- 8) һәһкәһ (һәһ - ара; кәһ - түтқә.)
ара түтқасы

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHST
2021

ЛИНГВИСТИКАДАҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

а) 1) *Тыңшас досын есінен тандырды.* -
жасуғас ыудуы йорлыуна.

(тыңшас - жасуғас; дос - ыудуғас / досын - ыудуы;
йорлыуна - есінен тандырды.)

2) *Бетберганағ мадурьман йикьуна.* -
отағасағ көршиғи ұрмал кетті

(бетберганағ - отағасағ; мадурьман - көрши / мадурьман-
көршиғи;
йикьуна - ұрмал кетті.)

3) *намхтаньмань крабазарон ваггуна.* -
көріккел-йем көк еуу-йемді алып келді.

(намхтаньмань - көріккел-йем; көк еуу-йем - крабазар-
он;
ваггуна - алып келді.)

4) *ыудуы намхъ вөрльуна.* -
дос көріккелдің есін тандырды.

(ыудуы - дос; намхъан - көріккел; намхъ - көріккел-
дің;
есін тандырды - ваггуна.)

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ

KAZAKHSTAN
2021

ЛИНГВИСТИКАДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ТРІКТЕУ ОЛИМПИАДАСЫ

$$\begin{aligned} \text{a) } \backslash \backslash \backslash - (7) \quad (3+0) + (0+3) &= 6 - 3 = 3 \\ \backslash \backslash - (5) \quad (3+1) \cdot (3+2) &= 20 + 1 = 21 \\ \backslash \backslash - (2) \quad (3+2) \cdot (3+1) &= 20 + 1 - 2 = 18 \\ \backslash \backslash \backslash \backslash - (4) \quad (3+3) + (3+3) &= 12 + 3 = 15 \\ \backslash \backslash - (3) \quad (3+0) + (3+0) &= 6 + 1 = 7 \\ \backslash \backslash \backslash - (8) \quad (3+1) + (3+4) &= 11 + 0 = 11 \\ \text{б) } \backslash \backslash - (2+0) + (0+2) &= 4 + 2 = 6 \\ \backslash \backslash \backslash \backslash \backslash \backslash - (8+5) + (8+3) &= 24 + 3 = 27 \\ \backslash \backslash - (1+0) + (0+1) &= 2 + 1 = 1 \end{aligned}$$

БҮЛ ОРЫНДА ЖАЗБАҢЫЗ

ПАРАҚТЫҢ АРТҚЫ ЖАҒЫНА ЖАЗБАҢЫЗ